

ГОЛОВА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

11/10-299

02.03.2018

Прем'єр-міністру України

ГРОЙСМАНУ В.Б.

Шановний Володимире Борисовичу!

Надсилаємо адресований Вам депутатський запит народного депутата України Геращенко І. В., оголошений на засіданні Верховної Ради України 2 березня 2018 року, для розгляду і надання відповіді автору запиту і Голові Верховної Ради України у встановлений чинним законодавством 15-денний термін.

Додаток: депутатський запит на 5 арк. у 1 прим.

З повагою

А. ПАРУБІЙ

НАРОДНИЙ ДЕПУТАТ УКРАЇНИ

№ 813

"27" жовтня 2018 р.

**Прем'єр-міністру України
ГРОЙСМАНУ В.Б.**

*Щодо вжиття Кабінетом Міністрів України
невідкладних заходів щодо виплат особам, звільненим
з полону, надання правничої та соціальної
допомоги громадянам України, які незаконно
утримуються на території держави-агресора
та/або переслідуються за політично
умотивованими звинуваченнями на
території тимчасово окупованої
Автономної Республіки Крим*

ДЕПУТАТСЬКИЙ ЗАПИТ**Шановний Володимире Борисовичу!**

За ініціативи низки неурядових громадських організацій та за дорученням Президента України П.Порошенка 22.02.2018 року відбулася чергова зустріч мене, як Уповноваженого Президента України з мирного врегулювання ситуації в Донецькій та Луганській областях з рідними та представниками українських громадян, які незаконно утримуються на території держави-агресора та/або переслідуються за політично умотивованими звинуваченнями на території тимчасово окупованої Автономної Республіки Крим.

Участь у зустрічі також узяли представники Адміністрації Президента України, Міністерства закордонних справ України, Міністерства з питань тимчасово окупованих територій і внутрішньо переміщених осіб України (далі – МінТОТ), Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Представники громадськості були докладно поінформовані мною та відповідальними працівниками інших органів державної влади України про заходи, вжиті державою протягом останнього часу у сфері надання дієвої допомоги вищезгаданій категорії громадян України.

Водночас, у ході зустрічі було виявлено чимало проблем, з якими стикаються як ці громадяни, так і їх родичі, та розв'язання яких, як видається,

потребує узгодженої позиції низки зацікавлених центральних органів виконавчої влади та прийняття оперативних і виважених рішень Урядом України.

1. Зокрема, однією з таких проблем було визнано необхідність якнайшвидшої реалізації визначених Кабінетом Міністрів України заходів з соціальної підтримки осіб, звільнених з полону.

Як відомо, з метою соціальної підтримки визволених з полону осіб 31.01.2018 року Уряд України прийняв Постанову «Деякі питання соціальної підтримки осіб, звільнених з полону» № 38 (далі – Постанова), якою передбачено, зокрема, виплату одноразової грошової допомоги особам, яких звільнено з полону, у розмірі 100 тис. грн. та затверджено Порядок виплати одноразової грошової допомоги особам, звільненим з полону 27.12.2017 року та 24.01.2018 року (далі – Порядок).

Відповідно до цього Порядку для виплати допомоги особа, яку включено до переліку осіб, яких звільнено з полону, у строк, що не перевищує шість місяців з дня звільнення з полону, звертається до структурного підрозділу з питань соціального захисту населення відповідного органу виконавчої влади Автономної Республіки Крим, районної, районної у містах Києві та Севастополі держадміністрації, структурного підрозділу з питань соціального захисту населення виконавчого органу міської, районної у місті (у разі утворення) ради за місцем реєстрації проживання або фактичного перебування з відповідною заявою.

Водночас, згідно з пунктом 2 Порядку перелік осіб, звільнених з полону 27.12.2017 року та 24.01.2018 року, формується СБУ відповідно до законодавства та передається Мінсоцполітики. Мінсоцполітики листом від 08.02.2018 року звернулося до СБУ з проханням надати інформацію стосовно переліку осіб, які були звільнені з полону 27.12.2017 року та 24.01.2018 року.

Відповідно до пункту 5 Постанови Міністерству економічного розвитку і торгівлі разом з Міністерством соціальної політики, Міністерством фінансів та Міністерством юстиції було доручено забезпечити подання Кабінетові Міністрів України проекту розпорядження щодо виділення коштів з резервного фонду державного бюджету для забезпечення виплати відповідної грошової допомоги.

Станом на 23.02.2018 року таке розпорядження Урядом не було прийняте.

Разом з тим, згідно із Законом України «Про Державний бюджет України на 2018 рік» за бюджетною програмою КПКВК 1601020 «Заходи щодо захисту і забезпечення прав та інтересів осіб, позбавлених особистої свободи внаслідок дій незаконних збройних формувань та / або органів влади Російської Федерації на окремих територіях Донецької та Луганської областей, де органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, та на тимчасово окупованій території України, а також підтримки зазначених осіб та членів їх сімей» передбачені кошти у сумі 96 714,174 тис. грн. Головним розпорядником коштів за бюджетною програмою є МінТОТ.

Як стало відомо, Мінсоцполітики розробило проект Постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України

від 31 січня 2018 р. № 38», яким, зокрема, передбачено здійснювати виплату одноразової грошової допомоги за рахунок саме цієї бюджетної програми, а не резервного фонду державного бюджету. Проект акта відповідно до вимог Регламенту Кабінету Міністрів України, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 18.07.2007 року № 950, направлено на погодження до заінтересованих центральних органів виконавчої влади.

Отже, внаслідок зазначених неузгодженостей та часткової неврегульованості окремих особливостей Порядку реалізація права на одержання передбачених Постановою виплат особам, звільненим з полону, суттєво ускладнена.

З огляду на надзвичайну соціальну чутливість порушеної проблеми, необхідність невідкладного забезпечення реалізації права осіб, звільнених з полону, на соціальну допомогу з боку держави, прошу вжити невідкладних заходів щодо практичного запровадження Постанови Кабінету Міністрів України ««Деякі питання соціальної підтримки осіб, звільнених з полону»» від 31.01.2018 року № 38, через внесення необхідних змін до підзаконних нормативно-правових актів, що дозволить розблокувати процес перерахування і виплати належних цим особам грошових коштів.

2. Поряд з цим, учасниками зустрічі було акцентовано увагу на окремих проблемних аспектах використання бюджетних коштів для оплати професійної правничої допомоги громадянам України, які за політично вмотивованими звинуваченнями ув'язнені в РФ або зазнають там політичних переслідувань.

Так, для вирішення відповідних питань Кабінетом Міністрів України було прийнято Постанову «Про внесення змін до Порядку формування і використання закордонними дипломатичними установами України коштів державного бюджету для здійснення заходів щодо захисту прав та інтересів громадян України за кордоном» від 27.12.2017 року № 1058. Нею, зокрема, передбачено, що оплата вартості професійних правничих послуг для захисту громадян України фінансується з державного бюджету. Кошти, передбачені для оплати вартості послуг з правничої допомоги використовуються закордонними дипломатичними установами з метою забезпечення захисту прав та інтересів громадян України, які незаконно утримуються на території держави-агресора та/або переслідуються за політично вмотивованими звинуваченнями, чи звинувачуються у вчиненні тяжких або особливо тяжких злочинів, що передбачають покарання у вигляді довічного ув'язнення чи смертної кари згідно із законодавством відповідної держави. Щоб отримати відповідну допомогу, громадяни України особисто або через своїх законних представників мають звернутися до закордонної дипломатичної установи з письмовою заявою.

Зазначена Постанова також збільшує можливості надання матеріальної допомоги громадянам України, які протиправно утримуються за кордоном. Також, якщо раніше передбачалося отримання ними разової матеріальної

допомоги, то зараз дозволятиметься надавати таку допомогу не більше одного разу на місяць у розмірі, що не перевищує двократної суми добових витрат на відрядження державних службовців. Прийняття Кабінетом Міністрів зазначеної Постанови дозволяє МЗС України активніше та оперативніше вирішувати питання захисту прав, свобод та законних інтересів громадян України, які незаконно утримуються на території держави-агресора та/або переслідуються за політично умотивованими звинуваченнями.

Разом з тим, при прийнятті зазначеної Постанови не було враховано, що її дія не поширюватиметься на територію Автономної Республіки Крим, яка є невід'ємною складовою частиною державної території України, але була окупована Російською Федерацією в 2014 році.

Відповідно, всі встановлені Постановою засоби правничого та соціального захисту прав громадян України, які незаконно утримуються на території держави-агресора та/або переслідуються за політично умотивованими звинуваченнями, не поширюються на тих громадян України, які були затримані та/або утримуються на території Криму.

Між тим, після російської анексії в Криму почастишали масові обшуки у незалежних журналістів, громадських діячів, активістів кримськотатарського національного руху. Водночас, триває практика масових арештів окупаційною владою РФ осіб за політично умотивованими звинуваченнями.

З огляду на необхідність забезпечення конституційного принципу рівності прав громадян України (стаття 24 Конституції України), доцільним видається врегулювання питань надання соціального і правничого захисту тим громадянам України, які були незаконно затримані та/або утримуються на території Криму, на тих же засадах, як і для громадян України, утримувані за політично умотивованими звинуваченнями на території РФ.

3. Як відомо, дотепер не припиняється практика систематичного застосування щодо громадян України, які протиправно утримуються або переслідуються на території РФ та в тимчасово окупованому Криму, недозволених методів дізнання, тортур, методів психологічного тиску з боку органів державної влади РФ. Створюються численні перешкоди у спілкуванні таких громадян України з представниками українських посольств і консульств.

За таких умов вкрай актуальним є надання незаконно утримувані громадянам України з боку держави професійної правничої допомоги. Дотепер вона здійснювалася силами родичів політичних в'язнів, волонтерів, громадських організацій.

Втім, натеper організація професійної правничої допомоги і надання її державою уможливлена, зокрема, у зв'язку з положеннями вищезгаданої Постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Порядку формування і використання закордонними дипломатичними установами України коштів державного бюджету для здійснення заходів щодо захисту прав та інтересів громадян України за кордоном» від 27.12.2017 року № 1058.

Відповідно до пункту 5 цієї Постанови встановлено, що захист прав та інтересів громадян України за кордоном забезпечується, зокрема, шляхом оплати вартості послуг з надання професійної правничої допомоги.

Проте порядок залучення адвокатів для надання ними такої допомоги громадянам України, які незаконно утримуються на території держави-агресора, досі не врегульований. Так само оплата з державного бюджету вартості послуг з надання професійної правничої допомоги не поширюється на захист прав громадян України, які переслідуються за політично умотивованими звинуваченнями на території Криму.

У зв'язку з цим здійснення права громадян України, які незаконно утримуються на території держави-агресора та/або переслідуються за політично умотивованими звинуваченнями на території Криму, на професійну правничу допомогу з боку держави не має завершеного юридичного механізму реалізації.

Така ситуація потребує термінового втручання з боку Уряду та вжиття заходів, із залученням зацікавлених міністерств (Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України, Міністерство юстиції України та ін.), щодо комплексного нормативно-правового врегулювання механізму захисту громадян України, які переслідуються за політично умотивованими звинуваченнями на території РФ та в тимчасово окупованому Криму.

4. Учасниками зустрічі було обґрунтовано й підтримано ідею щодо необхідності консолідації зусиль органів виконавчої влади у сфері захисту прав громадян України, незаконно позбавлених волі на тимчасово окупованих територіях України, а також незаконно утримуваних на території держави-агресора.

У зв'язку з цим було акцентовано на доцільності розгляду Кабінетом Міністрів України питання запровадження (можливо, на рівні одного з віце-прем'єр-міністрів України) окремої посади Урядового уповноваженого, який би координував діяльність міністерств щодо розробки й реалізації державної політики в зазначеній сфері.

Враховуючи вищевикладене, на підставі статті 15 Закону України «Про статус народного депутата України» та у зв'язку з гострою потребою оперативного вирішення порушених проблемних питань соціального і правового захисту вищезгаданих категорій громадян України, прошу на рівні Кабінету Міністрів України вжити невідкладних заходів у цій сфері. Про результати розгляду депутатського запиту прошу поінформувати мене у строк, установлений законодавством.

Сподіваюся на Ваше розуміння нагальності розв'язання цієї вкрай важливої проблеми.

З повагою

 Л.В. ГЕРАЩЕНКО (посв. № 073)